

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

УХВАЛЕНО

Рішенням вченої ради
Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеца
від 24.04.2024 р. протокол № 5

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказом ректора Харківського
національного економічного університету
імені Семена Кузнеца
від 24.04.2024 р. № 105

Володимир ПОНОМАРЕНКО

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перший (бакалаврський)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бакалавр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

29 Міжнародні відносини

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

292 Міжнародні економічні відносини

Харків, 2024

ПРЕАМБУЛА

Робоча група освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес»:

Пархоменко Наталія Олександрівна, професор кафедри міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор – гарант освітньої програми.

Отенко Ірина Павлівна, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор.

Литвиненко Аліна Олександрівна, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент.

Гронь Олександра Вікторівна, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент.

Жогленко Альбіна Вячеславівна, здобувач вищої освіти.

Згурська Юлія Вікторівна, Заступник директора Департаменту міжнародного співробітництва Харківської міської ради.

Розглянуто на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин, протокол № 8, від 01.03.2024 р.

Розглянуто вченого радою факультету міжнародних відносин і журналістики, протокол № 2, від 14.03.2024 р.

ОП розроблена/оновлена на підставі:

1. Законодавчих та нормативних актів: Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національної рамки кваліфікації, Національного класифікатору України.

2. Стандарту вищої освіти за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 04.03.2020 р. № 357.

3. Аналізу ринку праці, з урахуванням регіонального контексту.

4. Вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду.

5. Пропозицій роботодавців.

6. Рекомендацій після процедур внутрішнього та зовнішнього оцінювання ОП (акредитація НАЗЯВО, міжнародними інституціями, сертифікації та інші).

Рецензій-відгуки зовнішніх стейкхолдерів (додаються)

І. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма	Міжнародний бізнес / International Business
Форми здобуття освіти, обсяг освітньої програми в кредитах ЄКТС та терміни навчання	На базі повної загальної середньої освіти: очна (денна) форма – 240 кредитів, 3 роки 10 місяців; заочна форма – 240 кредитів, 3 роки 10 місяців
Наявність акредитації	Сертифікат про акредитацію освітньої програми НАЗЯВО № 9005, дійсний до 01.07.2029
Мова(и) навчання / оцінювання	Українська та англійська
Структурний підрозділ відповідальний за ОП	Кафедра міжнародних економічних відносин https://kafmev.hneu.edu.ua/
Вимоги до зарахування	Вступ на перший (бакалаврський) рівень вищої освіти здійснюється відповідно до Правил прийому та Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти. Правила та строки прийому на навчання розміщені на сайті ХНЕУ ім. С. Кузнеця за посиланням https://pk.hneu.edu.ua/normatyvni-dokumenty/ Для успішного засвоєння освітньої програми бакалавра вступники повинні мати повну загальну середню освіту та прагнення оволодіти знаннями в галузі міжнародних відносин за спеціальністю міжнародні економічні відносини.
Обмеження щодо форм навчання	Обмеження відсутні
Освітня кваліфікація	Бакалавр міжнародних економічних відносин
Кваліфікація(-і) професійна(-і)	-
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – бакалавр Спеціальність – 292 міжнародні економічні відносини Освітня програма – міжнародний бізнес
Мета освітньої програми	Забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців з міжнародних економічних відносин, які мають необхідні фундаментальні знання у сфері міжнародних бізнес-процесів на корпоративному рівні та володіють компетентностями та практичними навичками, необхідними для розв'язання складних задач та проблем з ефективного управління міжнародним бізнесом.
Фокус та особливості (унікальність) програми	Унікальність програми полягає в тому, що вона зосереджена на підготовку фахівців, здатних розвивати міжнародні економічні відносини у сферах смарт-спеціалізації Харківського регіону, а саме IT, високотехнологічній, агропереробній галузях, створювати умови безпекоорієнтованого розвитку малого та середнього бізнесу для успішної інтеграції у світовий та європейський економічний простір. Освітня програма «Міжнародний бізнес» фокусується на забезпеченні здатності розв'язувати спеціальні задачі та практичні

	проблеми з міжнародних економічних відносин на корпоративному рівні. Програма зосереджена на вивчені міжнародних економічних відносин та світової економіки; зовнішньоекономічної діяльності України та Харківського регіону; корпоративних форм та моделей міжнародного бізнесу; механізмів організації, менеджменту, маркетингу міжнародного бізнесу; фінансування, комунікаційних технологій та цифрової трансформації бізнес-процесів в системі міжнародного бізнесу; безпекоорієнтованого розвитку малого та середнього бізнесу на міжнародних ринках.
Опис предметної області	<p>Об'єкт вивчення – функціонування та розвиток світового господарства, форм міжнародних економічних відносин і механізмів їх реалізації, мотивації й поведінки суб'єктів міжнародних економічних відносин на мікро-, мезо-, макро- та мегарівнях, у процесі еволюції міжнародних відносин та міжнародного співробітництва.</p> <p>Цілі навчання – підготовка фахівців, здатних розв'язувати спеціалізовані складні задачі і практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у сфері міжнародних економічних відносин.</p> <p>Теоретичний зміст предметної області – економіка світогосподарських зв'язків з її закономірностями формування та розвитку суспільних відтворювальних процесів у їх взаємозв'язку і взаємозалежності на основі міжнародної економічної діяльності, міжнародного поділу праці та інституціонального механізму регулювання в процесі трансформації міжнародних економічних відносин та міжнародного економічного співробітництва.</p> <p>Методи, методики та технології: методи теоретичного та емпіричного дослідження, економіко-математичного аналізу та прогнозування, методики аналізу даних, технології пошуку й обробки інформації, експертного оцінювання результатів реалізації міжнародних економічних відносин.</p> <p>Інструменти: сучасні інформаційно-аналітичні системи, стандартні та спеціальні програмні продукти.</p>
Академічна мобільність	Програма двох дипломів з Політехнічним інститутом Браганси (Португалія), академічна мобільність з Університет Кассіно і Південного Лацио (Італія).
Академічні права випускників	Випускник бакалаврського рівня вищої освіти може продовжувати навчання на освітньому рівні магістр, а також підвищувати кваліфікацію й отримувати додаткову освіту за сертифікованими програмами та програмами післядипломного навчання.
Професійні права	Програма готує фахівця здатного виконувати професійну роботу на первинних посадах економіста, консультанта з економічних питань, оглядача з економічних питань, консультанта з зовнішньоекономічних питань, менеджера з питань комерційної діяльності, зовнішньоекономічної діяльності.
Працевлаштування випускників	Фахівці згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій (ДК 003:2010) а саме: Професіонали в галузі економіки: Економісти; Економіст з міжнародної торгівлі; Консультант з економічних питань; Оглядач з економічних питань. Консультант із зовнішньоекономічних питань; Експерт із зовнішньоекономічних питань. Менеджери

	(управителі) з питань комерційної діяльності та управління; Менеджер (управитель) із зовнішньоекономічної діяльності.
Силабуси освітніх компонентів	https://www.hneu.edu.ua/informatsijnyj-paket-bakalavr-mizhnarodnyj-biznes-2024/

II – ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКА

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	<p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;</p> <p>ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК3. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.</p> <p>ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.</p> <p>ЗК7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.</p> <p>ЗК10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК11. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p>
Спеціальні (фахові) компетентності	<p>СК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/дезінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.</p> <p>СК2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.</p> <p>СК3. Здатність виявляти особливості функціонування середовища міжнародних економічних відносин та моделей економічного розвитку.</p>

СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК5. Здатність здійснювати комплексний аналіз та моніторинг кон'юнктури світових ринків, оцінювати зміни міжнародного середовища та вміти адаптуватися до них.

СК6. Здатність аналізувати міжнародні ринки товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної торгівлі.

СК7. Здатність аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.

СК8. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК9. Здатність до діагностики стану досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

СК10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

СК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків

СК12. Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

СК13. Здатність проводити оцінку та аналіз безпекової компоненти у міжнародних економічних відносинах.

СК14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК15. Здатність застосувати методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

СК16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

СК17. Здатність управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингову, конкурентну, інноваційну, фінансову та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети старт-спеціалізації Харківського регіону;

СК18. Здатність розв'язувати прикладні завдання в сферах планування, аналізу, організації та контролю міжнародного бізнесу.

СК19. Здатність аналізувати базові мікро- та макроекономічні моделі, сучасні макроекономічні підходи до аналізу економіки, принципи поведінки економічних суб'єктів в умовах глобального середовища

СК20. Здатність приймати та обґрунтовувати управлінські рішення щодо створення та діяльності підприємницьких структур, сприяння

інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва.

З метою забезпечення кореляції визначених компетентностей з класифікацією компетентностей НРК використовується матриця відповідності визначених компетентностей та дескрипторів НРК, яка є інформаційним додатком (Таблиця 1 Пояснювальної записки).

ІІІ – НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, СФОРМУЛЬОВАНІЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 292 МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС

РН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН2. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію.

РН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН4. Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.

PH5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

РН6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістово інтерпретувати отримані результати.

PH8. Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції

РН9. Розуміти і вміти застосовувати, відповідно до інших вимог освітньої програми, сучасні теорії та методи розв'язання спеціалізованих складних задач і практичних проблем у сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами,

міжнародного руху капіталу, міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, мобільності людських ресурсів, міжнародного трансферу технологій.

РН10. Ідентифіковувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.

РН11. Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

РН12. Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.

РН13. Підбирати і вміло застосовувати аналітичний інструментарій дослідження стану та перспектив розвитку окремих сегментів міжнародних ринків товарів і послуг з використанням сучасних знань про методи, форми й інструменти регулювання міжнародної торгівлі.

РН14. Розуміти і застосовувати теорії, принципи, засоби й інструменти реалізації міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин.

РН15. Визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

РН16. Демонструвати знання про стан досліджень міжнародних економічних відносин та світового господарства у міждисциплінарному поєднанні із політичними, юридичними, природничими науками.

РН17. Визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України.

РН18. Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

РН19. Розуміти та застосовувати чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо у сфері міжнародних економічних відносин.

РН20. Відстоювати національні інтереси України з урахуванням безпекової компоненти міжнародних економічних відносин.

РН21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

РН22. Застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування міжнародних економічних відносин для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

РН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

РН24. Обґрунтовувати вибір і застосовувати інформаційно-аналітичний інструментарій, економіко-статистичні методи обчислення, складні техніки аналізу та методи моніторингу кон'юнктури світових ринків.

РН25. Презентувати результати дослідження на базі яких, розробляються рекомендації та заходи з адаптації до змін міжнародного середовища.

РН26. Управляти міжнародним бізнесом, формувати, розробляти та реалізовувати стратегії щодо управління персоналом міжнародної компанії, маркетингової, конкурентної, інноваційної, фінансової діяльності та інші з урахуванням напряму діяльності суб'єкта міжнародного бізнесу, враховуючи пріоритети старт-спеціалізації Харківського регіону.

РН27. Застосовувати набуті знання для розв'язання прикладних завдань в сферах планування, аналізу, організації та контролю міжнародного бізнесу.

РН28. Аналізувати базові мікро- та макроекономічні моделі, сучасні макроекономічні підходи до аналізу економіки, принципи поведінки економічних суб'єктів в умовах глобального середовища

РН29. Приймати та обґрунтовувати управлінські рішення щодо створення та діяльності підприємницьких структур, сприяння інтернаціоналізації бізнесу у секторі малого та середнього підприємництва.

IV. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ

4.1. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ТА ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ

№	Освітні компоненти (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кредити ЄКТС	Структура, %
ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ			
1	ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ	20	8%
2	ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ	25	10%
ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ			
3	ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ	160	67%
4	ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ	35	15%
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ :		240	100%
<i>в тому числі: вибіркова складова</i>		60	25%

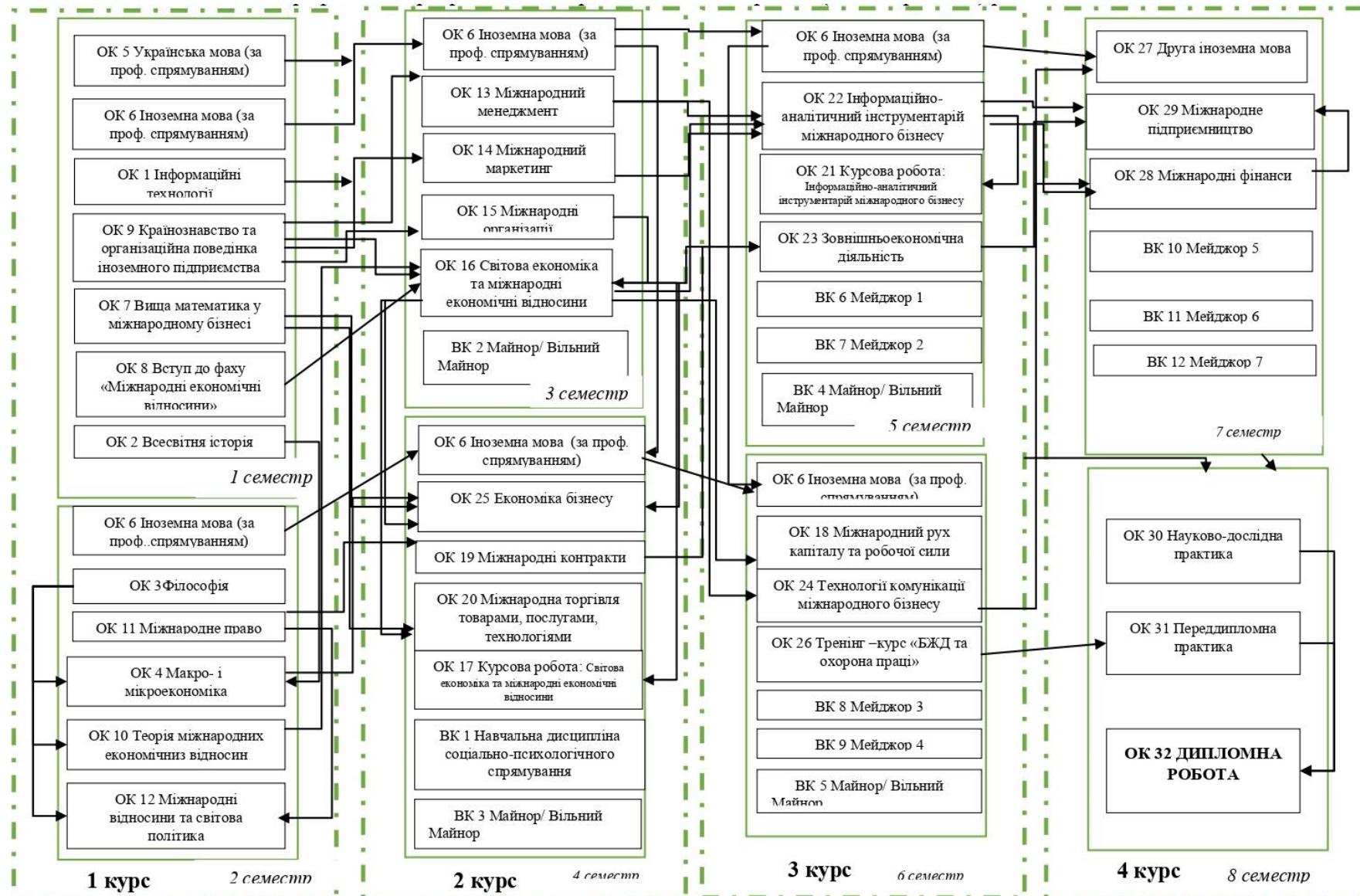
Код ОК	Освітні компоненти (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кредити ЄКТС	Форми підсумкового контролю
ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ			
ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ			
ОК 1	Інформаційні технології	5	Залік
ОК 2	Всесвітня історія	5	Екзамен
ОК 3	Філософія	5	Екзамен
ОК 4	Макро- і мікроекономіка	5	Залік
ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ			
ВК1	Навчальна дисципліна соціально-психологічного спрямування	5	Залік
ВК 2	МАЙНОР або ВІЛЬНИЙ МАЙНОР	5	Залік
ВК 3	МАЙНОР або ВІЛЬНИЙ МАЙНОР	5	Залік
ВК 4	МАЙНОР або ВІЛЬНИЙ МАЙНОР	5	Залік
ВК 5	МАЙНОР або ВІЛЬНИЙ МАЙНОР	5	Залік

ЦІКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ				
ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ				
ОК 5	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3	Залік	
ОК 6	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	28	Залік, Екзамен, Залік, Екзамен, Залік, Екзамен	
ОК 7	Вища математика у міжнародному бізнесі	5	Екзамен	
ОК 8	Вступ до фаху «Міжнародні економічні відносини»	3	Залік	
ОК 9	Країнознавство та організаційна поведінка іноземного підприємства	5	Екзамен	
ОК 10	Теорія міжнародних економічних відносин	5	Залік	
ОК 11	Міжнародне право	5	Екзамен	
ОК 12	Міжнародні відносини і світова політика	5	Екзамен	
ОК 13	Міжнародний менеджмент	5	Екзамен	
ОК 14	Міжнародний маркетинг	5	Екзамен	
ОК 15	Міжнародні організації	5	Залік	
ОК 16	Світова економіка та міжнародні економічні відносини	5	Екзамен	
ОК 17	Курсова робота: Світова економіка та міжнародні економічні відносини	2	Курсова робота	
ОК 18	Міжнародний рух капіталу та робочої сили	4	Залік	
ОК 19	Міжнародні контракти	4	Залік	
ОК 20	Міжнародна торгівля товарами, послугами, технологіями	4	Екзамен	
ОК 21	Курсова робота: інформаційно-аналітичний інструментарій міжнародного бізнесу	2	Курсова робота	
ОК 22	Інформаційно-аналітичний інструментарій міжнародного бізнесу	5	Екзамен	
ОК 23	Зовнішньоекономічна діяльність	4	Залік	
ОК 24	Технології комунікації міжнародного бізнесу	4	Екзамен	
ОК 25	Економіка бізнесу	5	Екзамен	
ОК 26	Тренінг-курс «Безпека життєдіяльності та охорона праці»	2	Залік	
ОК 27	Друга іноземна мова	5	Залік	
ОК 28	Міжнародні фінанси	5	Екзамен	
ОК 29	Міжнародне підприємництво	5	Залік	
ОК 30	Науково-дослідна практика	5	Звіт	
ОК 31	Переддипломна практика	13	Звіт	
ОК 32	Дипломна робота	12	Дипломна робота	
ВИБІРКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ				
ВК 6	МЕЙДЖОР 1	5	Екзамен	
ВК 7	МЕЙДЖОР 2	5	Екзамен	
ВК 8	МЕЙДЖОР 3	5	Екзамен	
ВК 9	МЕЙДЖОР 4	5	Екзамен	
ВК 10	МЕЙДЖОР 5	5	Екзамен	
ВК 11	МЕЙДЖОР 6	5	Екзамен	
ВК 12	МЕЙДЖОР 7	5	Екзамен	

4.2. ВИБІРКОВА СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Вибіркова складова освітньо-професійної програми складається з: вибіркової навчальної дисципліни за спрямуванням, майнора або вільних майнорів, мейджорів. Здобувач вищої освіти обирає 1 майнор або 4 вільні майнори з загальноуніверситетського пулу дисциплін. Майнор, як правило, складається з 4 навчальних дисциплін. Обсягожної дисципліни майнора (вільного майнора) – 5 кредитів ЄКТС. Як виняток, майнор може складатися з 2 навчальних дисциплін, тоді, обсягожної дисципліни майнора – 10 кредитів ЄКТС. Дисципліни майнора (вільного майнора) викладаються по одній дисципліні в 3, 4, 5, 6 семестрах. Формою підсумкового контролю дисциплін майнора (вільного майнора) є залік. Вибіркові навчальні дисципліни за спрямуванням обов'язковими для здобувачів освітньої програми. Здобувачам вищої освіти пропонується обирати 1 дисципліну соціально-психологічного спрямування. Обсяг вибіркової навчальної дисципліни за спрямуванням - 5 кредитів ЄКТС. Формою підсумкового контролю за вибірковою навчальною дисципліною соціально-психологічного спрямування є залік. Вибіркова навчальна дисципліна соціально-психологічного спрямування викладається в 4 семестрі. Обсяг вибіркової навчальної дисципліни мейджора - 5 кредитів ЄКТС. Формою підсумкового контролю дисциплін мейджорів є екзамен (іспит). Дисципліни мейджори викладаються в 5, 6, 7 семестрі.

4.3. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС» ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

V. ФОРМИ АТЕСТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Форми атестації здобувачів вищої освіти	<p>Атестація здійснюється екзаменаційною комісією відповідно до вимог стандарту вищої освіти після виконання студентом навчального плану у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи бакалавра (дипломної роботи) за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини». До атестації допускаються студенти, які виконали всі вимоги освітньої програми та навчального плану.</p>
Вимоги до кваліфікаційної роботи (дипломної роботи)	<p>ХНЕУ ім. С. Кузнеця розробляє та затверджує: Положення про атестацію здобувачів вищої освіти ХНЕУ ім. С. Кузнеця; регламент перевірки кваліфікаційних (дипломних) робіт на унікальність. Кафедрою затверджується нормативи унікальності текстів кваліфікаційних (дипломних) робіт. Кваліфікаційна (дипломна) робота має передбачати самостійне розв'язання складної задачі або комплексної проблеми у сфері міжнародних економічних відносин, що супроводжується проведенням досліджень та/або застосуванням інноваційних підходів та характеризується невизначеністю умов і вимог. Кваліфікаційна (дипломна) робота – це навчально-наукова робота студента, яка виконується на завершальному етапі здобуття кваліфікації бакалавра для встановлення відповідності отриманих здобувачами вищої освіти результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Вона є кваліфікаційним документом, на підставі якого Екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення щодо присвоєння відповідної кваліфікації та видачу документа про вищу освіту. Атестація осіб, які здобувають ступінь бакалавра, здійснюється ЕК, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань. Атестація здійснюється відкрито і публічно. У кваліфікаційній (дипломній) роботі не має бути академічного plagiatu, фальсифікації та результатів списування. Кваліфікаційна (дипломна) робота бакалавра допускається до захисту перед Екзаменаційною комісією за умови, якщо рівень її унікальності (оригінальності) відповідає нормативу, який затверджений кафедрою. Для оприлюднення та публічного ознайомлення зі змістом кваліфікаційних (дипломних) робіт, запобігання академічного plagiatu кваліфікаційні (дипломні) роботи мають бути розміщені на інформаційних ресурсах Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця</p>
Вимоги до публічного захисту	<p>Атестація здійснюється публічно та відкрито. У процесі публічного захисту кандидат на присвоєння бакалаврського ступеня повинен показати уміння чітко і впевнено викладати зміст проведених досліджень, аргументовано відповідати на запитання та вести дискусію. Доповідь студента повинна супроводжуватися презентаційними матеріалами призначеними для загального перегляду. Ухвалення екзаменаційною комісією рішення про присудження ступеня бакалавра міжнародних економічних відносин, видачу диплома бакалавра за результатами атестації студентів оголошуються після оформлення в установленому порядку протоколів засідань екзаменаційної комісії.</p>

VI. ВИМОГИ ДО НАЯВНОСТІ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості в Університеті розроблені на підставі Європейських стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти (ESG), статті 16 Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Політика щодо забезпечення якості вищої освіти	Основні принципи внутрішнього забезпечення якості освіти у ХНЕУ ім. С. Кузнеця: відповідальності; відповідності; адекватності; автономності; вимірюваності; академічної культури; відкритості. Основні процедури внутрішнього забезпечення якості освіти в ХНЕУ ім. С. Кузнеця: формалізація політики якості, стратегічних цілей, завдань постійного поліпшення якості; забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації; забезпечення дотримання академічної добросовісності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти; підготовка та проведення маркетингово-моніторингових та соціально-психологічних досліджень для визначення потреб ринку праці, вимог стейкхолдерів вищої освіти, якості надання освітніх послуг і задоволеності якістю освітньої діяльності та якістю освіти; залучення стейкхолдерів вищої освіти (здобувачів вищої освіти, роботодавців, представників академічної спільноти тощо) до прийняття рішень за напрямами внутрішнього забезпечення якості; зовнішнє оцінювання якості діяльності ХНЕУ ім. С. Кузнеця за результатами участі в національних та міжнародних рейтингах вищих навчальних закладів, виконання Ліцензійних вимог, акредитації. Напрями: розроблення, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм; забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників; забезпечення студентоцентрованого навчання, викладання та оцінювання здобувачів вищої освіти; забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу; забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом.
Забезпечення якості розроблення, затвердження, моніторингу, перегляду та оновлення освітніх програм	Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм здійснюється згідно з діючими нормативними актами в ХНЕУ ім. С. затвердження, моніторингу, перегляду та оновлення освітніх програм Кузнеця. Перегляд освітніх програм здійснюється на основі аналізу задоволення освітніх потреб здобувачів вищої освіти: можливості побудови індивідуальної траекторії навчання, дотримання академічних свобод в освітньому процесі, задоволеності якістю освітньої програми, тощо; роботодавців: якості формування загальних та фахових компетентностей, актуальних та соціальних навичок (soft skills); інших стейкхолдерів. Для перегляду освітніх програм використовуються: онлайн опитування, проведення дослідження фокус-групи, аналіз документів, аналіз ситуації, групою відповідно до вимог щодо структури та змісту освітньої програми. Періодичність перегляду освітніх програм здійснюється: а) щорічно за результатами моніторингу; б) після завершення освітньої програми здобувачами вищої освіти, в) в разі зміни законодавчої та нормативної бази.

Забезпечення зарахування, досягнення, визнання та атестація здобувачів	Оцінювання здобувачів вищої освіти є послідовним, прозорим та проводиться відповідно до встановлених в Університеті процедур згідно з нормативними актами. Щорічне оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до визначених освітньою програмою форм контролю; порядку оцінювання результатів навчання, що висвітлюється в робочих програмах навчальних дисциплін, робочих планах (технологічних картах) навчальних дисциплін, силабусах навчальних дисциплін; обліку результатів навчання, який ведеться з використанням інформаційного середовища Персональної навчальної системи (ПНС) Університету. Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється на основі 100-балльної накопичувальної бально-рейтингової системи.
Забезпечення якості студентоцентрованого навчання, викладання та оцінювання	Планування, розподіл та надання навчальних ресурсів і забезпечення підтримки здобувачів вищої освіти враховують їх потреби та принципи студентоцентрованого навчання. Внутрішнє забезпечення якості вищої освіти гарантує, що всі необхідні ресурси відповідають цілям навчання, є загальнодоступними, а здобувачі вищої освіти поінформовані про їх наявність.
Забезпечення якості науково-педагогічних працівників	Щорічне рейтингове оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників, кафедр і факультетів Університету здійснюється за рахунок використання механізмів оцінювання та самооцінювання результативності науково-педагогічної діяльності, її спрямованості на пріоритети розвитку національної системи вищої освіти, стратегії розвитку Університету, особистісного професійного розвитку науково-педагогічних працівників. Підсумки рейтингового оцінювання підводяться за результатами діяльності, досягнутими протягом календарного року. Оприлюднення результатів щорічного оцінювання науково-педагогічних працівників, кафедр та факультетів відбувається на засіданні вченої ради Університету.
Ресурсне забезпечення освітнього процесу (навчальні ресурси та підтримка здобувачів вищої освіти)	Заклад вищої освіти забезпечує освітній процес необхідними та доступними ресурсами (кадровими, методичними, матеріальними, інформаційними та ін.) та здійснює відповідну підтримку здобувачів вищої освіти. Організаційно-методична підтримка самостійної роботи здобувачів вищої освіти полягає у розробці методичних, дидактичних, інструктивних матеріалів, наданні можливості формувати, закріплювати, поглиблювати й систематизувати отримані під час аудиторних занять знання та вміння, здійснювати самопідготовку й самоконтроль опанування освітньо-професійної програми та реалізується через Персональну навчальну систему ХНЕУ ім. С. Кузнеця.
Інформаційне забезпечення (інформаційний менеджмент)	З метою управління освітнім процесом розроблено ефективну політику в сфері інформаційного менеджменту та відповідну інтегровану інформаційну систему управління освітнім процесом. Дані системи передбачає автоматизацію основних функцій управління освітнім процесом, зокрема: забезпечення проведення вступної кампанії, планування та організацію освітнього процесу; доступ до навчальних ресурсів; облік та аналіз успішності здобувачів вищої освіти; адміністрування основних та допоміжних процесів забезпечення освітньої діяльності; управління кадрами та ін.

Публічність інформації про освітні програми, освітню, наукову діяльність	Достовірна, об'єктивна, актуальнна, своєчасна та легкодоступна інформація за освітньо-професійною програмою публікується на сайті ХНЕУ ім. С. Кузнеця, включаючи програми для потенційних здобувачів вищої освіти, випускників, інших стейкхолдерів і громадськості. Публічною є інформація про освітню діяльність за спеціальністю, включаючи критерії відбору на навчання; заплановані результати навчання за цією програмою; процедури навчання, викладання та оцінювання, що використовуються тощо.
Забезпечення академічної добросовісності	Забезпечення запобігання та виявлення академічного plagiatu у наукових працях працівників закладу вищої освіти та здобувачів вищої освіти реалізується через політику, стандарти і процедури дотримання академічної добросовісності, регулюється такими документами ХНЕУ ім. С. Кузнеця: Кодекс академічної добросовісності; Кодекс професійної етики та організаційної культури працівників і здобувачів вищої освіти ХНЕУ ім. С. Кузнеця; Положення про комісію з питань академічної добросовісності ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Перевірка наукових праць науково-педагогічних працівників Університету та здобувачів вищої освіти здійснюється за допомогою інтернет-сервісів на основі відкритих інтернет-ресурсів та системи StrikePlagiarism.com, що діє на підставі Ліцензійного Договору про надання права користування антиплагіатним програмним забезпеченням.

Пояснювальна записка

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК та матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей представлена в Таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Класифікація компетентності за НРК	Знання Зн1. Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2. Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1. Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація K1. Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності K2. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та Відповідальність AB1. Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах AB2. Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб AB3. Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності
---	--	---	---	---

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності (ЗК)				
3K1	Зн1		K2	
3K2		Ум1	K1	AB3
3K3	Зн2			AB3
3K4		Ум1		AB1
3K5			K2	
3K6			K2	
3K7		Ум1	K1	
3K8	Зн2	Ум1		
3K9			K1	AB2
3K10		Ум1	K1, K2	
3K11			K1, K2	AB2
3K12	Зн2	Ум1	K1	
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
CK1	Зн2	Ум1		
CK2	Зн1	Ум1		
CK3	Зн1			
CK4	Зн2	Ум1		
CK5		Ум1		AB1
CK6		Ум1	K1	
CK7	Зн1	Ум1		
CK8		Ум1	K2	
CK9	Зн1			AB3
CK10.			K2	AB1
CK11.	Зн2	Ум1		

CK12	3 _H 1	Y _M 1		
CK13		Y _M 1		AB2
CK14.			K2	AB3
CK15		Y _M 1	K1	
CK16		Y _M 1		AB3
CK17		Y _M 1		
CK18		Y _M 1	K1	AB1
CK19		Y _M 1		
CK20		Y _M 1	K1	AB1

Таблиця 2

Матриця відповідності визначених результатів навчання, компетентностей та освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес», спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини

РН	ІК	Загальні компетентності (ЗК)													Спеціальні (фахові, предметні) компетентності																		
		ЗК1	ЗК2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9	ЗК10	ЗК11	ЗК12	СК1	СК2	СК3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15	СК16	СК17	СК18	СК19	СК20
	OK32																			OK19	OK15		OK22 OK21										
PH28	OK31 OK32		OK4														OK16 OK17															OK10 OK25	
PH29	OK31 OK32	OK11												OK9 OK14						OK23 OK24			OK11 OK19								OK29		

Гарант ОП

підписано

Наталія ПАРХОМЕНКО

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
Освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес»

Назва структурного / функціонального підрозділу / посадова особа	Підпис
1. Навчально-методичний відділ	
2. Відділ забезпечення якості освіти	
3. Завідувач випускової кафедри	
4. Проректор з навчально-методичної роботи	

РЕЦЕНЗІЯ
на освітньо-професійну програму
«Міжнародний бізнес»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»
галузі знань 29 «Міжнародні відносини»

Представлена освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» включає комплекс документів, розроблений Харківським національним економічним університетом імені Семена Кузнеця із врахуванням вимог Міністерства освіти і науки України та сучасних потреб освітньої галузі у кваліфікованих фахівцях. Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес» складає 240 кредитів за дисциплінами загальної, професійної та практичної підготовки. Дано освітньо-професійна програма встановлює та точно визначає мету та очікувані результати навчання, зміст освітнього процесу та технологію його реалізації.

Профіль освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за даною спеціальністю включає в себе загальну інформацію, мету і характеристику освітньої програми, основний фокус та особливості, придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання, методи викладання та оцінювання, програмні компетентності та програмні результати навчання, ресурсне забезпечення реалізації програми, академічну мобільність, перелік освітніх компонентів програми та їх логічну послідовність, а також форму атестації здобувачів вищої освіти. Основними особливостями освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес» є підготовка висококваліфікованого фахівця, який володіє великим обсягом професійних компетентностей, що обумовлює його здатність якісно працювати в сфері міжнародних економічних відносин, з одночасним грунтовним вивченням двох іноземних мов, що в комплексі забезпечує багатопрофільність його підготовки.

Представлена освітньо-професійна програма передбачає формування у майбутнього фахівця таких важливих компетентностей як інтегральні, загальні та фахові під час вивчення навчальних дисциплін, виробничої та переддипломної практик, державної підсумкової атестації. Структура освітньо-професійної програми «Міжнародний» включає основні та вибіркові компоненти, кількість кредитів та форми підсумкового контролю якості їх засвоєння для підготовки бакалаврів до діяльності в сфері міжнародних економічних відносин.

Згідно освітньо-професійної програми «Міжнародний бізнес» державна підсумкова атестація випускника здійснюється екзаменаційною комісією у формі захисту кваліфікаційної роботи, що дозволяє визначити ступінь сформованості основних компетентностей випускників. Варто зазначити, що освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес» є збалансованою та логічною, має прикладний характер та пропонує комплексний підхід до здійснення міжнародної економічної діяльності. Отже, дана освітньо-професійна програма відповідає сучасним вимогам підготовки кваліфікованих фахівців, які володіють необхідними компетентностями для професійної діяльності за даною спеціальністю і її можна рекомендувати до затвердження.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри підприємництва і торгівлі
Західноукраїнського національного
університету

Олена ПТАЩЕНКО

REVIEW
for educational and professional program
"International Business"
first (bachelor's) level of higher education
by specialty 292 «International Economic Relations»
field of study 29 «International Relations»
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

New challenges to the world and national economies in today's conditions impose new requirements on the training of applicants of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty of International Economic Relations.

It should be noted that the content and structure of the educational and professional program International Business for applicants of the first (bachelor's) level fully correspond to the subject area of the specialty International Economic Relations. The purpose of the educational and professional program is to ensure the training of qualified specialists in international economic relations who have the necessary fundamental knowledge in the field of international business processes at the corporate level and possess the competencies and practical skills necessary to solve complex tasks and problems in the effective management of international business.

The special value of the educational and professional program is its clear focus on the formation of the integral competence of the applicants, which consists in the ability to solve complex specialized tasks and practical problems in the field of international relations, in particular, as well as in the learning process, which involves the application of the latest theories and methods in the implementation of complex studies of global economic relations, is characterized by complexity and uncertainty of conditions. The formation of this competence is achieved when students complete coursework, research and pre-diploma practice, and write a thesis.

The educational and professional program International Business of the first (bachelor's) level of higher education, specialty 292 International Economic Relations, branch of knowledge 29 International Relations, solves complex tasks for the training of highly qualified specialists and ensures compliance of the program learning results with the requests of potential employers.

The analysis of the educational and professional program allows concluding that it meets the European and global requirements for the training of specialists in the field of international economic relations, has a clear professional direction, provides high quality training for students of higher education and can be recommended for use.

Reviewer,

Vice-Dean for International Relations
Mgr. Lucia Vilčeková, PhD.

lucia.vilcekova@fm.uniba.sk

www.uniba.sk

REVIEW
for educational and professional program
"International Business"
first (bachelor's) level of higher education
by specialty 292 «International Economic Relations»
field of study 29 «International Relations»
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

The educational and professional program "International Business" of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty "International Economic Relations", under review, focuses on ensuring the ability to solve special tasks and practical problems of international economic relations at the corporate level. The special feature of the educational and professional program is that emphasis is placed on the study of corporate forms and models of international business; mechanisms of organization, management, marketing of international business.

The theoretical content of the subject area of the educational and professional program "International Business" consists in the study of the economics of global economic relations, the international division of labor and the institutional mechanism of regulation in the process of transformation of international economic relations and international economic cooperation. The content and structure of the training program for applicants of the first (bachelor's) level in the specialty 292 "International Economic Relations" is characterized by the logic and systematicity of teaching, the program allows forming an individual educational trajectory in the process of individual selection of disciplines of the basic and professional cycles.

The peer-reviewed educational and professional program 292 International Economic Relations allows students to gain competence in the analysis of international markets of goods and services, to identify the peculiarities of the functioning of the environment of international economic relations, and to solve applied problems in the areas of planning, analysis, organization and control of international business. In addition, graduates must demonstrate a number of learning outcomes, among which it is worth focusing on the ability to solve specialized complex problems and practical problems in the field of international trade in goods and services, international capital movement, international monetary, financial and credit relations, mobility of human resources, international technology transfer. The educational and professional program allows for academic mobility in the dual degree program with the Polytechnic Institute of Braganca (Portugal).

All of the above indicates that the peer-reviewed educational and professional program International Business for training students of higher education at the first (bachelor's) level in the specialty 292 International Economic Relations is logically constructed, thorough, one that corresponds to modern trends in the development of the world market and can be recommended for use.

Reviewer, *Yannis Yemmi*,
International Affairs Office

RÉPUBLIQUE
FRANÇAISE
Université Paris 3
Sorbonne Nouvelle
université des cultures